

Horten 13.07.10

AD HØRING OM FORSKRIFTER TIL SENTRE FOR FORELDRE OG BARN

Barne-, Likestillings- og Inkluderingsdepartementet sender i disse dager ut en Høring som omfatter forskrifter til senter for foreldre og barn.

Høringsfrist er satt til 26. august. Stiftelsen Vilde vil med dette gjøre oppmerksom på våre erfaringer.

Dette dokument belyser følgende tema:

1. Behov for rettslig regulering – med utgangspunkt i barnet
2. Manglende kunnskap om de ulike brukergrupper og deres behov
3. Manglende mulighet til å velge foreldre- barn sentre på tvers av regioner
4. Manglende reell ankemulighet for kommunene ved avslag om plass ved foreldre- barn sentre
5. Manglende tydelighet i forhold til å tolke rundskriv Q 06/2007:13 "Oppgave og ansvarsfordeling mellom kommuner og statlige barnevernmyndigheter"
6. Behovet for regelmessig tilsyn ved foreldre- barn sentre
7. Offentlig pris på offentlige tjenester

Om Stiftelsen Vilde

Stiftelsen Vilde defineres som et foreldre- og barnsenter, og er hjemlet i Lov om barneverntjenester, §4. 2. ledd, under "Hjelpetiltak for barn og barnefamilier".

Stiftelsen Vilde ble opprettet som en ideell stiftelse i 1990. Institusjonens målgruppe er gravide og familier hvor det er stor bekymring knyttet til barnas omsorgssituasjon. Barna i familiene er primært i alder 0-3 år. Familiene er som regel godt kjent innen det kommunale hjelpeapparatet, og foreldrene har ofte selv opplevd omsorgssvikt. De strever med omfattende og sammensatt problematikk, ofte innen rus, vold, psykiske lidelser, og/eller nedsatt evnenivå. Når kommunene velger å søke om inntak til vår institusjon, skyldes dette at hjelp i hjemmet ikke er tilstrekkelig og at barnas utvikling og sikkerhet er i fare.

Familiene bor på institusjonen i 3 måneder, og i løpet av denne tiden foretas en grundig utredning av foreldrenes omsorgsevne, i tillegg til at de mottar støtte og veiledning i foreldreferdigheter. Institusjonen har ca. 20 ansatte. Fagpersonell med utredningsansvar består bl.a. av psykologer (4stk), barnevernpedagoger, vernepleier, sykepleier, helsesøster og tilsynslege. I løpet av oppholdet ved institusjonen avklares barnas fremtid. På bakgrunn av Vildes utredning fatter kommunen en beslutning om enten å fremme sak om omsorgsovertagelse for Fylkesnemda, eller fortsette med hjelpetiltak i hjemmet.

Da Stiftelsen Vilde ble etablert, arbeidet vi ikke med utredning. Det var ikke ansatt psykologer, og vi hadde hovedfokus på støtte, råd og veiledning. Vi erfarte imidlertid at mange av barna som flyttet til oss hadde vært utsatt for omsorgssvikt mens de bodde hos sine foreldre. Barnevernet i kommunen kjente ofte til familiene, men maktet ikke å bli godt nok

kjent med barnets situasjon før det ble søkt om plass, ofte som følge av bekymringsmeldinger fra barnets nettverk. Vi opplevde i større og større grad at kommunenes ønske var en avklaring for barnet mens familien bodde på Vilde.

For å møte dette behovet ansatte Vilde psykologer og fagpersoner med videreutdanning i samspill og tilknytning. Vilde har i dag kompetanse til å utrede det enkelte barn - foreldrene og samspillet mellom foreldre og barnet. Med unntak av barnepsykiater er vi bemannet på linje med spesialisthelsetjenesten (BUP). Stiftelsen Vilde fungerer i dag som en spesialistenhet som utreder de aller yngste barna. Foreldre som bor hos oss har ofte så omfattende problematikk at barnevernet er bekymret for om foreldrene evner å sikre barna i påvente av at saken kommer opp i Fylkesnemnda. Vi møter som vitne i alle fylkesnemndsaker hvor barnet har bodd på institusjonen, og vår utredningsdokumentasjon tillegges stor vekt.

1. Behov for rettslig regulering – med utgangspunkt i barnet

Barne- Likestillings- og inkluderingsdepartementet skriver følgende i OT. Prp. Nr 69: Om lov om endringer i Barnevernloven:

”Sentrene benyttes som hjelpetiltak til vanskeligstilte foreldre og barn med tanke på styrking av foreldrefunksjonen, men benyttes også i forbindelse med kartlegging og utredning av foreldrenes omsorgsevne og videre hjelpebehov.”

Om målgruppen skrives det på side 60: *”Foreldre som benytter tiltak i sentre for foreldre og barn kan ikke være (forbigående) helt ute av stand til å ha daglig omsorg, da faller de utenfor målgruppen”*. Og videre på side 64: *”Dersom det allerede før plassering er stor sannsynlighetsovervekt for at barnet vil bli tatt under omsorg, vil plassering i senter for foreldre og barn ofte være et mindre egnet tiltak”*.

Vi tillater oss å dvele litt ved formuleringen: Hvor tenker departementet at disse familiene skal oppholde seg? Det er akkurat denne type barnefamilier som Stiftelsen Vilde arbeider i forhold til. Vi har utviklet en spesialisttjeneste som ivaretar barnets sikkerhet mens foreldrenes omsorgsevne blir utredet.

Vi ser et behov for å avklare noen barns omsorgssituasjon på en bedre måte enn det som ofte skjer i dag. Vi tror ikke at det alltid er mulig å kunne ivareta foreldrenes behov for hjelp og samtidig ivareta barnets behov. Vi vurderer at det er et stort behov for rettslig regulering i forhold til de ulike foreldre- barn sentrene.

Stiftelsen Vilde mener at det viktigste er at barnet blir løftet frem og får hjelp. Etter vår vurdering er det behov for en ny paragraf i Barnevernloven for å sikre barnet mens foreldrenes omsorgsevne blir utredet. Det primære må være barnets situasjon - og råd/veiledning i forhold til foreldrefunksjoner – må noen ganger være underordnet. Mange barn har ingen tid å miste.

2. Manglende kunnskap om de ulike brukergrupper og deres behov

Vi som arbeider ved Stiftelsen Vilde kjenner ikke igjen vår brukergruppe slik den er beskrevet i Høringsnotatet fra departementet. Stiftelsen Vilde har i alle år tatt imot tenåringsmødre, helt ned til 15 år. Vi tar også imot gravide under 18 år som bor på asylmottak. Hvert eneste år har vi mødre under 18 år. Mange av våre familier snakker ikke norsk.

Når det gjelder utsagnet i høringsnotat: ”Foreldre som har opphold på sentrene befinner seg der frivillig og de forventes å kunne ivareta omsorgen både for seg selv og for sitt barn”, vurderer Stiftelsen Vilde det som paradoksalt at opphold ved institusjon hjemles i Lov om barnevern som et frivillig hjelpetiltak. Vår erfaring er at foreldrene verken vil bo hos oss, eller ønsker at deres omsorgsevne utredes. Foreldre som bor hos oss opplever mange ganger selv at de ikke har problemer med å utøve god nok omsorg for barnet. Oppholdet i institusjon er imidlertid ofte eneste alternativ til vedtak om fylkesnemndsak. Ofte ender utredningen med at barnet blir akutt plassert – enten i løpet av oppholdet, eller når oppholdet er slutført.

For eksempel tar vi imot mødre som har oppholdt seg ”på tvang” ved Borgestadklinikken frem til fødsel, som så overføres direkte til oss etter fødsel. Hovedproblematikk er da rus, og Vilde utfører urineprøvetaking og annen form for tett oppfølging. Ofte ser vi at unge mødre er tidligere rusmisbrukere, har rus i nettverket, er oppvokst under barnevernets omsorg og er uten bolig. Andre har alvorlige psykiske lidelser av livslang varighet og med dårlig prognose. En del av barna har allerede gjennomgått en akutt plassering i beredskapshjem, og barnevernet ønsker en utredning av mor og barn før en sak eventuelt fremmes for Fylkesnemnda.

Mange familier fungerer så svakt at sikring av barnet er helt nødvendig i utredningsperioden.

3. Manglende mulighet til å velge institusjon på tvers av regioner

Før innføring av statlig barnevern 01.01.04 kunne barneverntjenester i Norge søke om plass ved alle familie- og barn sentre. I dag er dette annerledes. Når vi mottar henvendelser fra kommuner fra andre regioner som søker om plass for en familie, opplever vi at kommunene ikke gis adgang til å søke om institusjonsplass utenfor egen region, selv om vi sier ja til inntak. Vi opplever at den geografiske innskrenkingen og premissene for ankeretten går på bekostning av barna som har behov for denne type tjenester. Utredning av samspill og konsekvenser av mangelfull omsorg på spedbarns psykiske helse er i høy grad spesialiserte og komplekse oppgaver som krever spisskompetanse og mengdeerfaring. I følge Pasientrettighetsloven gis det i dag anledning til fritt sykehusvalg. Det samme gjelder for eksempel for rehabiliteringssentrene. Frem til kompetansen på barnevernsområdet er tilstrekkelig utviklet, bør det være anledning til å benytte seg av spesialiserte tjenester på tvers av regionene, sett ut fra barnets beste.

4. Manglende reell ankemulighet for kommunene (barnet) ved avslag om plass ved foreldre- barn senter

Dersom kommunens søknad avslås av det statlige barnevernet, skal kommunen i dag anke til Barne-, Likestillings- og Inkluderingsdepartementet. Stiftelsen Vilde vurderer dette som utilfredsstillende for barn at det ikke foreligger en reell klageinstans for uenighet mellom det statlige og det kommunale barnevernet.

5. Manglende tydelighet i forhold til å tolke rundskriv Q 06/2007:13 ”Oppgave og ansvarsfordeling mellom kommuner og statlige barnevernmyndigheter”

”Ved eventuell faglig uenighet mellom kommunen og statlig regional myndighet, er det kommunen som avgjør om barnet har behov for et tiltak utenfor hjemmet eller ikke. Statlig

regional myndighet kan derfor ikke avvise å gi kommunen tilbud om institusjonsplass under henvisning til at statlig myndighet er uenig med kommunen i at barnet har behov for plassering utenfor hjemmet”.

Vi opplever at nevnte rundskriv som omhandler oppgave- og ansvarsfordeling (betalingsansvar) oppfattes forskjellig av ulike barnevernledere i kommunene og ansatte i BUF-etat. Statens intensjoner er gode, men i vår hverdag opplever vi at samarbeidet kan være komplisert, og at det er viktig å presisere tydeligere hvordan ansvaret (betaling) skal fordeles mellom kommune og stat. Til tross for at foreldre og barn oppholder seg samtidig på et foreldre- barn senter, blir det likevel viktig å definere sentre som en Barneverninstitusjon. Så lenge ”et foreldre- barn senter” ikke defineres som en barnevernsinstitusjon, tror vi denne type uklare ansvarsforhold vil vedvare.

6. Behov for regelmessig tilsyn ved foreldre- og barnsentre

Barne-, Likestillings- og Inkluderingsdepartementet skriver følgende i sitt høringsnotat:

”4.4 Krav om tilsyn

Etter 1. januar 2010 plikter fylkesmennene å føre tilsyn med sentrene for foreldre- og barn. Fylkesmennene kontrollerer om sentrene etterlever de Lov- og forskriftskrav som gjelder og vil kunne gi reaksjoner når det foreligger avvik fra disse reglene. Tilsynet bidrar til at sentrene gir et faglig forsvarlig tilbud i intensjonene i regelverket. Departementet foreslår at tilsynsmyndighetens oppgaver nedfelles i § 25 og at det her stilles krav om at det skal føres tilsyn med hvert senter minimum hvert annet år. På grunn av sentrenes karakter og utforming, vil det ikke være hensiktsmessig å pålegge fylkesmannen å føre individtilsyn etter mønster av tilsynet med barneverninstitusjonene. Foreldre som har opphold på sentrene befinner seg der frivillig og de forventes å kunne ivareta omsorgen både for seg selv og for sitt barn. Disse vil i all hovedsak være voksne dvs. over 18 år. Foreldre og gravide som bor på sentret må derfor i stor grad kunne forventes selv å kontakte fylkesmannen ved behov”

Og i neste avsnitt:

”Departementet har lagt til grunn at det bare unntaksvis vil være aktuelt med opphold i mødre hjem for en mor som selv er under omsorg av barneverntjenesten.”

VÅRE ERFARINGER:

Frem til 01.01.2004 utførte Fylkesmannen i Vestfold tilsyn med institusjonen.

Vi hadde besøk fire ganger hvert år. Beboerne fikk alltid anledning til å snakke med tilsynsmyndigheten, og det fungerte tilfredsstillende på alle måter. Da staten overtok ansvaret for vår type institusjon, opphørte tilsynet. Til tross for at vi i alle år har etterlyst tilsyn, både muntlig og skriftlig, har vi ikke hatt noen form for tilsyn på snart 7 år. Fra 01.01.10 er det Statens Helsetilsyn, ved Fylkesmannen i Vestfold, som skal føre tilsyn med institusjonen.

Stiftelsen Vilde mener at staten må ta ansvar for å kvalitetssikre tjenestene ved foreldre- og barn sentrene ved hyppig tilsyn. Både barna og foreldrene i den aktuelle målgruppen har behov for kontinuitet i kvalitetssikringen, med utgangspunkt i barnas situasjon. Vi vurderer at det er behov for tilsyn på linje med andre barneverninstitusjoner, det vil si fire ganger pr år.

7. Offentlig pris på offentlige tjenester

Ikke offentlige institusjoner skal vurderes i forhold til "pris og kvalitet". Dette synes vi er rett og helt rimelig. Likevel stusser vi ved at det ikke har lyktes oss å få vite hvilken pris (for eksempel døgnpris) offentlige foreldre- barn sentre har. Når det gjelder stiftelser, er dette opplysninger de gjerne deler med andre.

Det er ønskelig at det utformes en type "nettportal" over de offentlige foreldre barn senterne – hvor kvalitet og pris på tjenestene er tilgjengelig for alle.

KONKLUSJON

Stiftelsen Wilde ser nødvendigheten av at det nå skal utarbeides egne forskrifter for foreldre-barn sentre. Det vi imidlertid erfarer, er at kommunene etterlyser et mer differensiert tilbud enn det foreldre- og barnsentre vanligvis kan tilby. De fleste foreldre- barnsentre gir tilbud om råd, veiledning og kan også evaluere foreldrenes endringspotensiale. For mange barn og foreldre er dette tilstrekkelig hjelp. Vår erfaring er imidlertid at kommunene i økende grad også etterspør spesialisttjenester hvor barnet sikres i institusjon mens foreldrene blir utredet. Stiftelsen Wilde vurderer at det statlige barnevernet derfor også trenger spesialistenheter som kan ta imot familier hvor det er behov for rask avklaring i forhold til en eventuell fylkesnemndsak.

Vi vurderer at det er et stort behov for en lovendring som kan gi hjemmel til å sikre en raskere avklaring for barnet. Vi ser nødvendigheten av å løfte frem barnet i større grad enn det som nå er tilfelle. Barnets rettigheter må sikres i egen paragraf.

Foreldre- og barnsentre er ifølge Barnevernloven et frivillig hjelpetiltak. Departementet foreslår tilsyn med denne type sentre hvert annet år. Vi vurderer det som viktig at det, p.g.a familienes sårbarhet, gjeninnføres tilsyn fra fylkesmannen fire ganger årlig.

Vi ønsker en avklaring i forhold til kommunenes rettigheter til fritt å kunne velge foreldre- og barnsenter uansett region. Vi ønsker en avklaring i forhold til reell ankemulighet for kommunene (barna) ved avslag fra statens barnevern (Buf-etat).

Vårt ønske er å utvikle et konstruktivt samarbeid med det statlige barnevernet, slik at vi sammen kan ivareta de aller mest sårbare barna.

Vi ser frem til en dialog om de nevnte temaer. Ta gjerne kontakt med undertegnede ved spørsmål, tlf. 33 04 26 00. Vi ønsker også velkommen til å besøke institusjonen for å se hvordan vi arbeider med familiene.

Med vennlig hilsen

Nora Brataas
Daglig leder